

МЕЖІ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРОЦЕСУАЛЬНИХ ГАРАНТІЙ ПРАВ ТА ЗАКОННИХ ІНТЕРЕСІВ ПУБЛІЧНИХ СЛУЖБОВЦІВ

THE LIMITS OF ADMINISTRATIVE PROCEDURAL SAFEGUARDS THE RIGHTS AND INTERESTS OF PUBLIC SERVANTS

Кузьменко Н.А.,

здобувач

Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна»

У статті доведено, що межі адміністративно-процесуальних гарантій прав та законних інтересів публічних службовців визначаються соціальною необхідністю ефективного адміністративно-процесуального захисту прав публічних службовців, як необхідної гарантії забезпечення прав, свобод та законних інтересів невіддільних фізичних і юридичних осіб. Публічні службовці потребують захисту адміністративними судами від вище стоячих суб'єктів владних повноважень, коли керівництво виходячи з хибного розуміння корпоративного інтересу, чи зловживаючи своїм становищем порушують права, або законні інтереси підлеглих.

Ключові слова: адміністративно-процесуальний захист, адміністративно-процесуальні гарантії, права та законні інтереси, публічні службовці, суб'єкти владних повноважень.

В статье доказано, что границы административно-процессуальных гарантий прав и законных интересов публичных служащих определяются социальной необходимостью административно-процессуальной защиты прав публичных служащих, как необходимой гарантии обеспечения прав, свобод и законных интересов невластных физических и юридических лиц. Публичные служащие нуждаются в защите административными судами от вышестоящих субъектов властных полномочий, когда руководство исходя из ложного понимания корпоративного интереса, или злоупотребляя своим положением нарушают права или законные интересы подчиненных.

Ключевые слова: административно-процессуальная защита, административно-процессуальные гарантии, права и законные интересы, публичные служащие, субъекты властных полномочий.

The article proved that the boundaries of administrative-procedural safeguards the rights and interests of public servants are determined sociality need for effective administrative procedural protection of the rights of public servants as a necessary guarantee of rights, freedoms and legitimate interests individuals and legal entities. Public employees need protection by administrative courts from managers who abuse their position and infringe rights or legitimate interests of subordinates.

Key words: administrative and procedural protection, administrative and procedural safeguards, public employees, rights and legitimate interests, subjects' power authority.

Актуальність дослідження. Установлення норм права, які регулюють адміністративно-правові відносини у сфері внутрішньо-організаційної діяльності публічної адміністрації, ще не виключає випадків їх порушення. Щоб не допустити таких порушень, необхідне вжиття певних адміністративно-правових заходів щодо захисту прав, свобод і законних інтересів фізичних і юридичних осіб [2].

Адміністративно-правовий захист прав особи є надійною гарантією швидкого, ефективного та об'єктивного перетворення загального поняття «захист прав людини» з риторичного в реальне. За визначенням В. Авер'янова, адміністративне право має визначатися, як право забезпечення і захисту прав людини [1].

Фізичні та юридичні невіддільні особи потребують захисту від двох основних джерел небезпеки – суб'єктів владних повноважень та інших осіб, які владних повноважень не мають. Публічна адміністрація в умовах правової держави має подвійний статус: по-перше, вона робить вагомий внесок у захист прав і свобод людини і громадянина; по-друге, окремі її представники самі є суб'єктами їх порушення [2]. Не є виключенням із цього правила і публічні службовці, так як їх права та законні інтереси часто порушуються

в першу чергу вище стоячим начальством, рідше, однак все рівно порушується невіддільними фізичними і юридичними особами.

У відповідності до теорії публічного управління, до тих пір поки держава і суспільство не буде з повагою ставитися до публічних службовців, годі чекати що вони, не будуть порушувати права і свободи громадян. На наш погляд, існує пряма залежність між таким станом речей, як матеріально і морально захищеного публічного службовця і забезпечення ним прав, свобод та законних інтересів фізичних і юридичних осіб. Тим самим проблема адміністративно-процесуальних гарантій прав та законних інтересів публічних службовців стосується не тільки цієї категорії осіб, але й опосередковано впливає на забезпечення прав, свобод та законних інтересів усіх громадян України.

До проблеми адміністративно-процесуальних гарантій прав та законних інтересів публічних службовців звертались такі учені-адміністративісти: В. Авер'янов [1], В. Бевзенко [4], В. Бенедик [5], С. Білуга [6], В. Галунько [2], М. Глухочеря [7], В. Горбалінський [8], І. Діткевич [9], Т. Коломієць [3], А. Коротких [11], В. Курило [2], Д. Роженко [13], О. Ромазов [14], Л. Романеско [15], Я. Сандул [16], А. Селіванов [17], Я. Сидницька [18], О. Ситников

[19], О. Трещова [20], Т. Трояновська [21], М. Ульмер [22], Ю. Фаєр [23] та ін. Проте вони безпосередньо питання адміністративно-процесуальних гарантій прав та законних інтересів публічних службовців не аналізували, а зосереджували свої наукові зусилля на більш загальних, спеціальних чи суміжних викликах.

Вклад основного матеріалу. Адміністративному праву належить важлива роль у захисті фізичних та юридичних осіб від неправомірних і недоцільних дій суб'єктів публічної адміністрації – адже у взаємовідносинах з цими суб'єктами найбільш конкретно виявляється адміністративно-правовий статус як громадян, так і юридичних осіб [1].

До форм захисту прав, свобод та законних інтересів фізичних і юридичних осіб засобами адміністративного права належать: забезпечення прав свобод людини і громадянина Уповноваженим Верховної Ради України з прав людини; провадження за заявами, скаргами та пропозиціями громадян; дисциплінарні провадження в адміністративному праві; запобігання та протидія корупції; захист від порушень з боку суб'єктів владних повноважень у системі адміністративного судочинства; публічний захист прав і свобод фізичних і юридичних осіб засобами громадянського суспільства; захист прав і свобод громадян України в Європейському суді з прав людини [2].

У цьому переліку, на наш погляд, провідним є захист у системі адміністративного судочинства, так як тільки такий захист є судовим, що здійснюється незалежними суддями.

На думку професора А.О. Селіванова, адміністративне судочинство слід визначити як систему принципів та адміністративно-процесуальних норм, які зумовлюють і регламентують порядок розгляду судом справ щодо публічно-правових конфліктів (суперечок), які виникають у сфері адміністративно-правових відносин між суб'єктами права (фізичні та юридичні особи) у сфері здійснення владних управлінських функцій. З цього випливає, що сучасне адміністративне судочинство стало в певному розумінні важливою формою захисту публічних прав та свобод людини і громадянина, а також законних інтересів публічних осіб [17].

Завданням адміністративного судочинства є захист прав, свобод та інтересів фізичних осіб, прав та інтересів юридичних осіб у сфері публічно-правових відносин від порушень з боку органів державної влади та місцевого самоврядування, їхніх посадових і службових осіб, інших суб'єктів при здійсненні ними владних управлінських функцій на основі законодавства, зокрема на виконання делегованих повноважень шляхом справедливого, неупередженого та своєчасного розгляду адміністративних справ [10].

Провідним суб'єктом права в аналізованій нами сфері публічні службовці. Коротких А.Ю. виділяє характерні ознаки публічній служби: вона провадиться уповноваженими особами, яким делеговані управлінські функції; працівники публічної служби приймаються на посаду за спеціальною процедурою на підставі адміністративно-правового акту; фінансується за рахунок державного чи місцевого бюдже-

тів; здійснюється на підставі та в межах законодавчо визначених норм; діяльність працівників публічної служби має постійний та професійний характер. Вченим проаналізовано та визначено недоліки законодавчої дефініції «публічна служба», під якою у КАСУ розуміють перелік видів публічної служби, та до неї відносять діяльність на державних політичних посадах, професійну діяльність суддів, прокурорів, військову службу, альтернативну (невійськову) службу, дипломатичну службу, іншу державну службу, службу в органах влади Автономної Республіки Крим, органах місцевого самоврядування. Дефініція не передбачає жодних ознак публічної служби та не визначає вичерпність видів досліджуваного інституту. На думку вченого це свідчить про те, що законодавець об'єднав різні за змістом види службової діяльності – політичну, що залежить від розстановки політичних сил у вищих органах державної влади, та професійну, яка забезпечує повсякчасну реалізацію завдань держави, як результату діяльності перших [11, с. 68].

На слушну думку О. Ромазова, поняття «статус публічного службовця» характеризує місце особистості в системі соціальних відносин, її професійну діяльність, самооцінку особистості та оцінку її з боку суспільства. Статус публічного службовця є соціально-професійним, набутим, формалізованим статусом особистості, оскільки він не є природним, а досягається індивідом на підставі самостійного рішення, завдяки власним зусиллям, бажанню, підготовці та вільному вибору [14].

Підставою для отримання статусу публічного службовця є відповідність кандидата встановленим законодавством критеріям, а також проходження формалізованої процедури призначення на посаду органів державної влади чи місцевого самоврядування. Обіймання посади в органі публічної влади безпосередньо пов'язане з професійною діяльністю службовця, за виконання якої особа отримує грошову винагороду у вигляді заробітної плати. Детермінація статусу публічного службовця у суспільстві відбувається за допомогою цілого комплексу критеріїв, який включає особливий характер професійної діяльності, права та обов'язки, що виникають у зв'язку із набуттям статусу, етичні орієнтири та цінності, необхідний рівень освіти та професійної компетентності, специфічні вимоги та обмеження, відповідальність та санкції, гарантії професійної діяльності, матеріальна винагорода, оцінка з боку суспільства, соціальний престиж та ін. В той же час, слід зауважити, що спроби визначення статусної позиції публічних службовців в системі соціальної ієрархії приводять до суперечливих результатів. Так, якщо за ознаками залучення до виконання суспільно важливих функцій та здійснення владних повноважень публічні службовці безумовно займають провідні позиції в соціальній структурі суспільства, то соціальний престиж статусу, матеріальне забезпечення та соціальні гарантії знаходяться на досить низькому рівні [14].

Виходячи із вищевикладеного, ми вважаємо, що до публічних службовців відносяться державні службовці у широкому розумінні (в тому числі військовос-

лужбовці, поліцейські, працівники інших мілітаризованих структур) та посадові особи органів місцевого самоврядування.

Визначаючи межі адміністративно-процесуальних гарантій прав та законних інтересів публічних службовців є необхідність проаналізувати стадії провадження в адміністративному судочинстві. Формально-догматичний аналіз КАСУ дає можливість виділити три стадії провадження в яких можуть захищатися права та законні інтереси публічних службовців, а саме: стадія 1 – це провадження в суді першої інстанції» (Розділ III КАСУ), яка поділяється на етапи: звернення до адміністративного суду та відкриття провадження в адміністративній справі, або залишення позовної заяви без розгляду, або зупинення, закриття провадження у справі; судовий розгляд та ухвалення судового рішення. Стадія 2 – це перегляд судових рішень (Розділ IV КАСУ), яка поділяється на етапи: апеляційне провадження; касаційне провадження; перегляд судових рішень верховним судом України; провадження за нововиявленими обставинами; відновлення втраченого судового провадження в адміністративній справі. Стадія 3 – це виконання судових рішень в адміністративних справах [10].

Проте в науковій літературі вчені здійснюють доктринальне визначення стадій провадження в адміністративному судочинстві, трохи в іншому аспекті: 1) звернення з адміністративним позовом і відкриття провадження в адміністративній справі; 2) підготовче провадження; 3) судовий розгляд та ухвалення судового рішення; 4) перегляд судового рішення (апеляційний порядок; касаційний порядок; перегляд рішення Верховним Судом України; за нововиявленими обставинами); 5) виконання судового рішення [3].

На наш погляд, формально-догматичне і доктринальне визначення стадій провадження в адміністративному судочинстві є таким, що за своєю сутністю відображають одну й ту ж юридичну природу, однак в різних змістових аспектах. Відповідно з метою досягнення найбільшої ефективності в аналізованій нами сфері ми будемо використовувати інтеграційне поєднання обох кваліфікацій.

Висновки. Усе вищевикладене дає можливість сформулювати наступні висновки:

1) ефективний адміністративно-правовий захист прав публічних службовців є необхідною надійною

гарантією забезпечення прав, свобод та законних інтересів невіддільних фізичних і юридичних осіб;

2) система адміністративного судочинства є провідним елементом гарантій прав та законних інтересів публічних службовців;

3) публічні службовці потребують захисту від двох основних джерел небезпеки – вище стоячих суб'єктів владних повноважень та інших осіб, які владних повноважень не мають, однак в системі адміністративного судочинства захист здійснюється тільки від першою небезпеки, коли вище керівництво виходячи з хибного розуміння корпоративного інтересу, чи зловживаючи своїм становищем порушують права, або законні інтереси підлеглих публічних службовців;

4) сутністю адміністративно-процесуальних гарантій прав та законних інтересів публічних службовців полягає в тому, що вони після звернення до адміністративного суду мають статус не владного суб'єкта, права чи законні інтереси якого порушені суб'єктом владних повноважень – як правило їх керівництвом;

5) до публічних службовців відносяться державні службовці у широкому розумінні (в тому числі військовослужбовці, поліцейські, працівники інших мілітаризованих структур) та посадові особи органів місцевого самоврядування.

6) захист публічних службовців в системі адміністративного судочинства може здійснюватися на усіх стадіях провадження: звернення публічного службовця з адміністративним позовом і відкриття провадження по його адміністративній справі; підготовче провадження по цій справі; судовий розгляд та ухвалення судового рішення; перегляду судового рішення та його виконання.

Отже, межі адміністративно-процесуальних гарантій прав та законних інтересів публічних службовців визначаються соціальністю необхідністю ефективного адміністративно-процесуального захисту прав публічних службовців, як необхідної гарантії забезпечення прав, свобод та законних інтересів невіддільних фізичних і юридичних осіб. Публічні службовці потребують захисту від вище стоячих суб'єктів владних повноважень, коли керівництво виходячи з хибного розуміння корпоративного інтересу, чи зловживаючи своїм становищем порушують права, або законні інтереси підлеглих.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Авер'янов В.Б. Адміністративне право України: доктринальні аспекти реформування / В.Б. Авер'янов // Право України. – 1998. – № 8. – С. 10.
2. Адміністративне право України: [навчальний посібник] / В.В. Галунько, В.І. Курило, С.О. Короед; за ред. В.В. Галунька. – Херсон: Д.С. Грін, 2015. – Т. 1: Загальне адміністративне право. – 272 с.
3. Адміністративне право України: підручник / за ред. Т.О. Коломоець. – К.: Істина, 2009. – 480 с.
4. Бевзенко В.М. Суб'єкти владних повноважень в адміністративному судочинстві України: дис. доктор. юрид. наук: 12.00.07 / В.М. Бевзенко. – Х., 2010. – 463 с.
5. Бенедик В.І. Норми адміністративно-процесуального права: дис. канд. юрид. наук: 12.00.07 / В.І. Бенедик. – Х., 2012. – 176 с.
6. Білуга С.В. Предметна підсудність в адміністративному судочинстві: автореф. дис. канд. юрид. наук: 12.00.07 / С.В. Білуга. – Одеса, 2012. – 208 с.
7. Глуховець М.М. Апеляційне провадження в адміністративному судочинстві України: дис. канд. юрид. наук: 12.00.07 / М.М. Глуховець. – Дніпропетровськ, 2015. – 231 с.
8. Горбалінський В.В. Судова помилка в адміністративному судочинстві: дис. канд. юрид. наук: 12.00.07 / В.В. Горбалінський. – Ірпінь, 2015. – 206 с.
9. Діткевич І.І. Адміністративна процесуальна правосуб'єктність: дис. доктор. юрид. наук: 12.00.07 / І.І. Діткевич. – К., 2011 – 230 с.

10. Кодекс адміністративного судочинства України від 6 липня 2005 р. № 2747-IV // Голос України від 23.08.2005. – № 158.
11. Коротких А.Ю. Адміністративно-юрисдикційна діяльність адміністративного суду в Україні: дис. канд. юрид. наук: 12.00.07 / А.Ю. Коротких. – Дніпропетровськ, 2014. – 206 с.
12. Опанасенко О.О. Принцип змагальності в адміністративному судочинстві за участю військових частин міністерства оборони України: дис. канд. юрид. наук: 12.00.07 / О.О. Опанасенко. – Київ. – 2014. – 218 с.
13. Роженко Д.В. Письмове провадження в адміністративному судочинстві України: дис. канд. юрид. наук: 12.00.07 / Д.В. Роженко. – Х., 2014. – 206 с.
14. Ромазов О. Соціальна сутність статусу публічного службовця / О. Ромазанов // КВУАРА. – 2013[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://kbuara.kharkov.ua/e-book/putp/2013-1/doc/1/10.pdf>
15. Романенко Л.М. Експертиза в адміністративному процесі: дис. доктор. юрид. наук: 12.00.07 / Л.М. Романенко. – Ірпінь, 2013 – 196 с.
16. Сандул Я.М. Виконавчі органи місцевих рад як суб'єкти адміністративного права: дис. канд. юрид. наук: 12.00.07 / Я.М. Сандул. – Одеса, 2015. – 200 с.
17. Селіванов А.О. Адміністративне судочинство – новий інститут реалізації судової влади [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.scourt.gov.ua/clients/vs.nsf/>
18. Синицька Я.П. Судові рішення в адміністративному судочинстві: дис. канд. юрид. наук: 12.00.07 / Я.П. Синицька. – Х., 2014. – 198 с.
19. Ситников О.Ф. Правовий статус позивача в адміністративному судочинстві України: дис. канд. юрид. наук: 12.00.07 / О.Ф. Ситников. – Харків, 2014. – 198 с.
20. Трещова О.Р. Державний примус в адміністративному судочинстві України: дис. канд. юрид. наук: 12.00.07 / О.Р. Трещова. – Харків, 2011. – 198 с.
21. Трояновська Т.М. Публічно-правовий спір у сфері інтелектуальної власності як предмет юрисдикції адміністративних судів: дис. канд. юрид. наук: 12.00.07 / Т.М. Трояновськ. – К., 2015. – 212 с.
22. Ульмер М.М. Касаційне провадження в адміністративному судочинстві України: дис. канд. юрид. наук: 12.00.07 / М.М. Ульмер. – К., 2014 – 240 с.
23. Фаер Ю.Г. Припинення державної служби як інститут адміністративного права: дис. канд. юрид. наук: 12.00.07 / Ю.Г. Фаер. – Одеса, 2015. – 222 с.

УДК 342.9

ЗАВДАННЯ СЛУЖБИ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ В СФЕРІ ПРОТИДІЇ ЗЛОЧИННОСТІ

A TASK OF SECURITY OF UKRAINE SERVICE IS IN SPHERE OF COUNTERACTION TO CRIMINALITY

Кумейко А.В.,

*здобувач кафедри адміністративної діяльності
Національної академії внутрішніх справ*

У статті на основі наукових позицій вчених, а також нормативно-правових актів проведено аналіз завдань, що покладені на Службу безпеки України. Досліджено теоретичні підходи щодо тлумачення поняття «завдань». Надамо авторське бачення змісту поняття «завдання Служби безпеки України в сфері протидії злочинності». З урахуванням конструктивного аналізу норм законодавства сформульовано авторське бачення щодо завдань, які покладено на Службу безпеки України в сфері протидії злочинності.

Ключові слова: завдання, Служба безпеки України, сфера протидії злочинності, захист, право, суверенітет.

В статье на основе научных позиций ученых, а также нормативно-правовых актов проведен анализ задач, возложенных на Службу безопасности Украины. Исследованы теоретические подходы к толкованию понятия «задачи». Предоставлено авторское видение содержания понятия «задачи Службы безопасности Украины в сфере борьбы с преступностью». С учетом конструктивного анализа норм законодательства сформулированы авторские видение задач, которые возложены на Службу безопасности Украины в сфере противодействия преступности.

Ключевые слова: задачи, Служба безопасности Украины, сфера борьбы с преступностью, защита, право, суверенитет.

On the basis of scientifically scientists and regulations analyzed the tasks entrusted to the Security Service of Ukraine. Theoretical approaches to the interpretation of «tasks». Courtesy of the author's vision of what constitutes «the task of the Security Service of Ukraine in the fight against crime». Given the structural analysis of the legislation formulated Copyright vision of the tasks entrusted to the Security Service of Ukraine in the fight against crime.

Key words: Challenges, Security Service of Ukraine, fight against crime, defense, law, sovereignty.